

Julijske Alpe

Biosferni rezervat

Besedilo in Fotografiji: Marjeta Keršič - Svetel

Unesco - agencija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo - je na svojem zasedanju v Parizu, ki je potekalo od 8. do 11. julija letos, uradno uvrstil območje Julijskih Alp v mednarodno mrežo biosfernih rezervatov. To je prvi biosferni rezervat Unescovega programa Človek in biosfera na območju Slovenije. Svetovna mreža biosfernih rezervatov zdaj obsega že 440 področij v 97 državah sveta.

Osrednje območje novega biosfernega rezervata je Triglavski narodni park, ki je tudi nosilec projekta »3000 let železarstva in pašništva v Julijskih Alpah« - projekta, ki je s svojo strokovnostjo in pomenom za ohranjanje naravne in kulturne

dediščine prepričal Mednarodni koordinacijski svet programa Človek in biosfera.

Kaj je biosferni rezervat?

Biosferni rezervat je območje, na katerem se uresničujejo trije poglavni cilji: ohranjanje naravne dediščine in biotske pestrosti, trajnostni razvoj ter znanstveno raziskovanje in spremljanje stanja (monitoring). Biosferni rezervati so povezani v mednarodno mrežo v okviru programa Človek in biosfera, ki omogoča izmenjavanje izkušenj, skupne raziskovalne in študijske projekte ter izobraževanje.

Lepo Špičje

Osrednja območja teh rezervatov so pod strožjim režimom varovanja in so navadno zavarovana s posebno nacionalno zakonodajo držav, na katerih ozemlju ležijo. Zelo pogosto gre za narodne parke ali naravne rezervate, nemalokrat pa tudi za območja, zavarovana z mednarodnimi konvencijami - na primer za območja mednarodno pomembnih mokrišč ali območja, vpisana v Unescov seznam naravne in kulturne dediščine človeštva.

Začetki programa Človek in biosfera in mednarodne mreže biosfernih rezervatov segajo precej daleč nazaj, v leto 1968, ko je Unesco organiziral mednarodno konferenco na vladni ravni, na kateri so razgromili že tedaj pereče probleme uničevanja naravne dediščine in pogubno nepremišljeno rabo naravnih virov. Med drugim so na tej konferenci utemeljili tudi zasnovo za ustanavljanje območij, namenjenih varovanju mednarodno pomembne naravne dediščine in iskanju oblik razvoja, ki ne bi ogrozile te dediščine za prihodnje rodove. Program Človek in biosfera (MAB - Man and Biosphere) je uradno stekel leta 1970.

Biosferni rezervati ne ohranjajo le naravne dediščine in biotske raznovrstnosti, ampak tudi bogato kulturno dediščino, znanje, tradicionalne kmetijske in živinorejske tehnike in veščine, ki so jih ljudje stoletja dolgo razvijali v tesnem sožitju s svojim naravnim okoljem. Omogočajo ohranjanje značilnih habitatnih tipov, ki so se izoblikovali z dolgotrajnim spoštljivim sožitjem človeka in narave, številnih vrst pridelkov, sadja, zelenjave in avtohtonih pasem domačih živali. Poleg tega so kot velike delavnice v naravi, v katerih znanstveniki lahko iščejo in praktično preizkušajo nove načine, ki omogočajo prebivalcem zavarovanih območij in njihove neposredne okolice varen trajnostni razvoj, prijazen do narave. Ravno v tem je posebni pomen biosfernih rezervatov.

V program je zajeto celotno območje današnjega TNP

Cilja raziskovalnega programa, ki ga je uprava Triglavskega narodnega parka začela pripravljati leta 1999 in na katerem temelji uvrstitev Julijskih Alp v Unescovo mrežo biosfernih rezervatov pro-

Pogačice na Komni

grama Človek in biosfera, sta predstavitev 3000-letne tradicije železarstva, oglarstva in pašništva v Triglavskem narodnem parku kot pomembnega dela avtentične kulturne in zgodovinske dediščine Alp ter raziskovanje človekovih vplivov na spremembo ekosistemov. Prvo biosferno območje v Sloveniji, sedem občin, na katerih ozemlju leži Triglavski narodni park, si bo prizadevalo za zelo kakovosten naravni turizem, ki bo temeljil na lokalni ponudbi.

Gre za priznanje mednarodne pomembnosti območja TNP. Hkrati s kandidaturom za Unescov program MAB pa Triglavski narodni park pripravlja tudi strokovno podlago za vpis nekaterih pašnih planin, kulturne krajine in naravnih vrednot našega edinega narodnega parka na seznam svetovne dediščine Unesca.

Ustanovitev biosfernega rezervata pod pokroviteljstvom Unesca je brez dvoma velikanski izziv - pa tudi silno odgovorna naloga. Vzpostaviti je namreč treba take oblike upravljanja zavarovanega območja, ki bodo omogočale sodelovanje kar najširšega kroga pri sprejemanju odločitev. Biosferni rezervat namreč temelji na nenehnem dogovarjanju med prebivalci območja in družbo v celoti - s skupnim namenom uresničiti vse tri poglavitne cilje biosfernega rezervata, torej ohranjati dediščino, poiskati oblike razvoja, ki je ne ogrožajo, in izvajati raziskovalno in izobraževalno dejavnost. ○